

Kulturnämnden
YttrandeUtbildningsdepartementet
Ert diarienummer U2024/01680Handläggare:
Eva Olsson

Uppsala kommuns remissyttrande över SOU 2024:42 Bildning, utbildning och delaktighet - folkbildningspolitik i en ny tid

Folkbildningens betydelse på kommunal nivå

Folkbildningens aktörer, studieförbund och folkhögskolor, är väldigt viktiga samverkansparter på kommunal nivå. I Uppsala kommun bidrar dessa aktörer inom områden såsom integration, föreningsstödande och demokratifrämjande verksamhet, arbetsmarknadsinsatser, idrottsrörelsen, kultur inom vård och omsorg, barns och ungas fria tid, utbildning, fri folkbildning, och inte minst som stödande och arrangerande aktörer inom det fria kulturlivet. Folkbildningen stärker den lokala demokratin, ökar tillgängligheten till utbildning och kultur, och bidrar till att skapa ett mer inkluderande och socialt hållbart samhälle.

Uppsala kommun vill understryka vikten av att den betydelsefulla infrastruktur som folkbildningen utgör värnas och ges möjlighet att utvecklas. Minskningen av statsbidraget till studieförbunden har redan gett konkreta återverkningar på lokal nivå. Viktig verksamhet för prioriterade målgrupper riskerar att läggas ned, studieförbundens möjligheter att stödja föreningslivet minskar, och därav ökar förväntningarna på Uppsala kommun att kompensera för det statliga bortfallet av finansiering. Uppsala kommun ser med oro på denna utveckling. Kommunen har ökat sitt stöd till studieförbunden tillfälligt, men har naturligtvis inte förutsättningar att kompensera för hela bortfallet.

Det är därför glädjande att betänkandet (SOU 2024:42) lyfter fram folkbildningens betydelse för individer och samhället, historiskt och i nutid, samt att strävan är att hitta en balanspunkt som ska gynna både statens behov av ändamålsenlig kontroll och uppföljning, och möjligheten för folkbildningens aktörer att fortsatt verka fritt och bidra till utveckling.

Betänkandets förslag

Förslagen i betänkandet handlar framför allt om relationen mellan staten och folkbildningssektorn, och berör därför inte kommuner direkt. Uppsala kommun vill ändå kommentera några av förslagen, då dessa indirekt kan beröra kommunen.

Nytt mål och ny målstruktur för folkbildningspolitiken

Betänkandet föreslår ett nytt övergripande mål och fyra delmål för den statliga folkbildningspolitiken, samt ett nytt syfte med statsbidraget till folkbildningen. Uppsala kommun ser positivt på förslaget om en ny målstruktur, då det föreslagna övergripande målet med folkbildningspolitiken tydligare lyfter fram folkbildningens betydelse för samhället.

Särskilt positivt är det föreslagna nya syftet med statsbidraget till folkbildningen, att ”säkerställa att det finns en långsiktigt hållbar infrastruktur för folkbildningen i hela landet...”.¹ Uppsala kommun vill återigen lyfta fram vikten av att staten fortsatt tar sitt ansvar för att stödja denna infrastruktur.

Modell för styrning och fördelning av statens bidrag till folkbildningen

Uppsala kommun instämmer i betänkandets förslag att den nuvarande självförvaltningsmodellen, som innebär att Folkbildningsrådet och SISU Idrottsutbildarna fördelar statsbidraget till folkbildningens aktörer, bör behållas.

Folkbildningsrådet och SISU Idrottsutbildarna har en stor samlad kunskap och kompetens, nationell överblick, djup inblick i folkbildningens särskilda och breda karaktär, samt förtroende hos folkbildningens aktörer. Detta riskerar att gå förlorat om självförvaltningsmodellen avvecklas. Inte minst Folkbildningsrådet har de senaste åren stärkt sin organisation inom kontroll, uppföljning och granskning, vilket har betydelse även på kommunal nivå.

Vidare instämmer Uppsala kommun i att självförvaltningsmodellen upprätthåller folkbildningens fri- och frivillighet samt säkrar behovet av armlängds avstånd mellan staten och folkbildningen, vilket är särskilt viktigt i sammanhang där individer bildar sig och demokratiska samtal förs.

En ny modell för uppföljning och utvärdering

Uppsala kommun ser positivt på betänkandets förslag att inrätta en ny struktur för extern regelbunden utvärdering av statsbidraget till folkbildningen. Detta kan ge en oberoende och bred bild av vad folkbildningen bidrar med i samhällsutvecklingen, vilket kan komma till nytta även på lokal nivå.

Det är vidare positivt att Myndigheten för kulturanalys föreslås få ansvaret för att utvärdera effekterna av statens stöd till folkbildningen, då kulturpolitik och folkbildningspolitik är nära sammankopplade och folkbildningens aktörer utgör en viktig del av kulturlivets infrastruktur.

¹ Sid 41 i Bildning, utbildning och delaktighet – folkbildningspolitik i en ny tid (SOU 2024:42)

Förstärkt kontroll av statsbidraget till folkbildningen

Betänkandet föreslår en rad större och mindre förändringar för att stärka kontrollen av användningen av statsbidraget till folkbildningen. De senaste åren har såväl staten som folkbildningsaktörerna vidtagit flera åtgärder för att stärka kontroll och granskning av bidragsanvändningen inom folkbildningen, framför allt vad gäller statsbidraget till studieförbunden. Detta är steg i rätt riktning, men Uppsala kommun instämmer i betänkandets bedömning att mer kan och behöver göras, för att säkerställa transparens i och förtroende för bidragsgivningen till folkbildningen. En stärkt kontroll och transparens i användningen av statsbidraget till folkbildningen bedöms vara till nytta även lokalt.

Kulturnämnden

Linda Eskilsson

Ordförande

Anna Eriksson

Nämndsekreterare